

Gagea pusilla (F.W. Schmidt) Schult. & Schult. fil.

Nova nahajališča redke vrste na Krasu

The new localities of a rare species in the Kras region (Western Slovenia)

- 0148/4** (UTM 33TVL07) Slovenija: Primorska, Kras, Mali Dol, suh košen kraški travnik severovzhodno od naselja (v smeri Branika), okoli 290 m n. m., *Carici humilis-Centaureetum rupestris*, občasno paša konj, tudi v mejici (ruj, rešeljika, mali jesen, brin, *Rubus* sp.) ob robu travnika. Leg. & det. A. Trnkoczy, 5. 3. 2011, herbarij ZRC SAZU in A. Trnkoczy, B. Dolinar in I. Dakskobler, 11. 3. 2011, fotografije avtorjev.
- 0148/4** (UTM 33TVL07) Slovenija: Primorska, Kras, Kobjeglava pri Štanjelu, 320 m n. m. Leg. & det. L. Poldini, 12. 3. 1978, TSB.
- 0449/1** (UTM 33TVL14) Slovenija: Primorska, Kraški rob, Črni Kal, markirana pot nad plezališčem Črni Kal, mešani gozd, 372 m n. m. Det. I. Pepelnjak, 4. 4. 2006 in F. Poljšak & B. Dolinar, 30. 3. 2011, fotografije avtorjev.

Gagea pusilla je jugovzhodno-evropska/pontsko-panonska vrsta, razširjena v jugovzhodni in vzhodni Evropi in srednji Aziji – Altajsko gorovje, Turkestan, Kavkaz, Mala Azija (POLDINI 1991: 369, 2009: 577, FISCHER et al. 2008: 1036). V naši sosesčini jo poznajo v severovzhodni Avstriji, na južnem Moravskem, na Slovaškem, Madžarskem in v Furlaniji (tam zgotj v italijanskem delu Krasa, kar je skrajna zahodna meja njene razširjenosti) ter na Hrvaškem (POLDINI 1991: 369, 2009: 293, 577–578, FISCHER et al. 2008: 1036, NIKOLIĆ 2011). V Sloveniji uspeva na Krasu in v apnenčastem delu Istre (WRABER 2007: 748, JOGAN et al. 2001: 167). O uspevanju pritlikave pasje čebulice v Slovenski Istri je pisal KALIGARIČ (1987: 21, 1990: 22). Našel jo je pri Sv. Štefanu v dolini Dragonje (0548/1), L. Lipej pa jo je popisal v Steni pri vasi Dragonja (0547/2). Klasični pregledni deli iz konca 19. stoletja (POSPICAL 1887: 231, MARCHESSETTI 1896–1989: 555) jo omenjata še v Dragi pri Orleku (0349/1) ter pri Gabrovici pri Črnem Kalu in pri Črnotičah (oboje 0449/3). Pri Črnem Kalu, ob markirani poti nad plezališčem (0449/1), je pritlikavo pasjo čebulico 4. 4. 2006 opazil in fotografiral Ivan PEPELJAK (www.zaplana.net, ogled njegove spletne strani 15. 3. 2011), najdbo pa je eden izmed nas (B. Dolinar, v družbi s Florjanom Poljšakom potrdil 30. 3. 2011). Na Goriškem Krasu je to vrsto nabral Zirnich (COHRS 1953: 83, MEZZENA 1986: 263): na kraških travnikih desno od ceste Škrbina – Lipa, 1. 4. 1942 (0148/3), med Temnico in Škrbino, 3. 4. 1942 in 8. 4. 1948 (0148/3) ter med Železnimi vrati in Lipo, 21. 3. 1950 (0148/1). Čeprav je v italijanskem delu Krasa precej novjših potrditev uspevanja (po letu 1960), je tudi tam zaradi opuščanja paše ogrožena (POLDINI 2009: 293, 578). Za slovenski del Krasa z izjemo Pepelnjakove najdbe na Kraškem robu pri Črnem Kalu poznamo le še eno novejšo, a vseeno že več kot 30 let staro nahajališče, v istem kvadrantu kot je Mali dol (10148/4) – Kobjeglava (Poldini, TSB). Menimo, da gre za razmeroma redko in tudi ogroženo vrsto. Pri Malem Dolu pri Komnu smo jo opazili le na dveh krajih na večjem še košenem suhem travniku (skupno okoli 40 primerkov), s tem da je rasla le na robnem delu travnika in nekaj rastlin v mejici ob njem, ne pa na celotnem travniku, kot npr. vrsta *Crocus reticulatus*, ki cveti istočasno. Ker je košenih kraških travnikov vedno manj, ker se bodisi zaraščajo ali na nekaterih z intenzivno pašo konj bistveno spreminjajo travno rušo, predlagamo uvrstitev vrste *Gagea pusilla* kot ranljive (V) v Rdeči seznam.

Zahvala

Zahvaljujemo se Branki Trčak za posredovane podatke o pritlikavi pasji čebulici v bazi Centra za kartografijo favne in flore, dr. Branku Vrešu za podatke v bazi FloVegSi Biološkega inštituta Jovana Hadžija ZRC SAZU, Ivanu Pepelnjaku za natančen opis nahajališča pri Črnem Kalu in doc. dr. Božu Frajmanu za izboljšavo besedila.

Literatura

- COHRS, A., 1953: Beiträge zur Flora des nordadriatischen Küstenlandes. Feddes Repert. (Berlin) 56 (1): 66–96.
- FISCHER M. A., W. ADLER & K. OSWALD, 2008: Exkursionsflora von Österreich, Liechtenstein und Südtirol. Land Oberösterreich, Biologiezentrum der OÖ Landesmuseen, Linz. 1391 pp.
- JOGAN, N., T. BAČIČ, B. FRAJMAN, I. LESKOVAR, D. NAGLIČ, A. PODOBNIK, B. ROZMAN, S. STRGULC - KRAJŠEK & B. TRČAK, 2001: Gradivo za Atlas flore Slovenije. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 443 pp.
- KALIGARIČ, M., 1987: Floristične novosti iz Slovenske Istre. Biološki vestnik (Ljubljana) 35 (2): 19–26.
- KALIGARIČ, M., 1990: Botanična podlaga za naravovarstveno vrednotenje Istre. Varstvo narave (Ljubljana) 16: 17–44.
- MARCHESETTI, C., 1896–1897: Flora di Trieste e de'suoi dintorni. Trieste. 727 pp.+ priloge.
- MEZZENA, R., 1986: L'erbario di Carlo Zirnich (ZIRI). Atti Mus. civ. Stor. nat. Trieste 38 (1): 1–519.
- NIKOLIĆ, T. (ed.), 2011: Flora Croatica Database, On-Line (<http://hirc.botanic.hr/fcd>). Department of Botany, Faculty of Science, University of Zagreb.
- PEPELNJAK, I., 2002–2008: Zaplana.net (www.zaplana.net).
- POLDINI, L., 1991: Atlante corologico delle piante vascolari nel Friuli-Venezia Giulia. Inventario floristico regionale. Regione Autonomo Friuli-Venezia Giulia & Università di Trieste, Udine. 898 pp.
- POLDINI, L., 2009: La diversità vegetale del Carso fra Trieste e Gorizia. Lo stato dell'ambiente. Edizione Goliardiche, Trieste. 732 pp.
- POSPICHAL, E., 1897: Flora des österreichischen Küstenlandes. I. Franz Deuticke, Leipzig & Wien. 574 pp + priloge.
- WRABER, T., 2007: *Liliaceae* – lilijevke. In: A. Martinčič (ed.): Mala flora Slovenije. Ključ za določanje praprotnic in semenk. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana. pp. 747–750.

AMADEJ TRNKOCZY, LIVIO POLDINI, BRANKO DOLINAR, IGOR DAKSKOBLER